

Artskyddsutredning fåglar

Stadsskogen Alingsås

Naturcentrum AB – Artskyddsutredning fåglar
9 november 2023

Uppdragsgivare

Alingsås kommun

Uppdragsgivarens kontaktperson

Emelie Spreizer-Aspeheim

0322-617186

emelie.spreizer-aspeheim@alingsas.se

Uppdragstagare

Naturcentrum AB

Strandtorget 3

444 30 Stenungsund

Tel. 010-220 12 00

ncab@naturcentrum.se

Projektorganisation

Naturcentrums projektnummer: 3682

Projektledare: Oskar Kullingsjö

Tel. 010-220 12 23

oskar.kullingsjo@naturcentrum.se

Utredning och rapport: Oskar Kullingsjö

Granskning: Sara Elg

Kartmaterial

Plankarta har tillhandahållits av uppdragsgivaren

Omslagsbild

Foto av sjungande grönsångare i södra delen av inventeringsområdet under inventeringen 2023.

Foton i rapporten

Samtliga foton är från inventeringsområdet och har tagits i samband med inventeringen.

Denna rapport bör citeras

Kullingsjö, O. 2023. Artskyddsutredning fåglar, Stadsskogen Alingsås. Naturcentrum AB i PDF-rapport till Alingsås kommun. 20 sidor.

Innehåll

Sammanfattning	4
Uppdrag	5
Bakgrund	6
Artskyddsförordningen	6
Sammantagen bedömning	8
Detaljplanens påverkan	8
Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF)	8
Behov av skyddsåtgärder	9
Förslag på ytterligare habitatförbättrade åtgärder.....	9
Artvisa bedömningar.....	10
Naturvårdsarter som noterades i inventeringen	10
Övriga fåglar som noterats i mark som planeras för exploatering.....	13
Naturvårdsarter som rapporterats från närområdet.....	16
Referenser	20
Publikationer	20
Internetbaserade källor	20

Sammanfattning

Naturcentrum AB har på uppdrag av Alingsås kommun genomfört en artskyddsutredning av fåglar utifrån en inventering som utfördes våren 2023. Utredningen gäller ett 13 hektar stort område i Stadsskogen i södra delen av Alingsås tätort, som planlaggs för byggnation. Större delen av planområdet är dock planlagt som naturmark.

Totalt noterades 31 arter vid inventeringen. Rikast förekomst av fåglar finns i de delar som planeras som naturmark, medan de delar som planeras för bebyggelse hyser en ganska art- och individfattig fågelfauna. Den planerade exploateringen bedöms påverka fåglar genom förlust och fragmentering av livsmiljöer, men också genom en ökad grad av störningar.

Tre vanliga arter kan förväntas försvinna helt från planområdet om detaljplanen genomförs, liksom enstaka par av andra fågelarter. Flertalet av de påträffade fågelarterna i planområdet har krav på sin livsmiljö som kan uppfyllas av vardagslandskapet i stort och påverkan på dessa arter bedöms därför som begränsad.

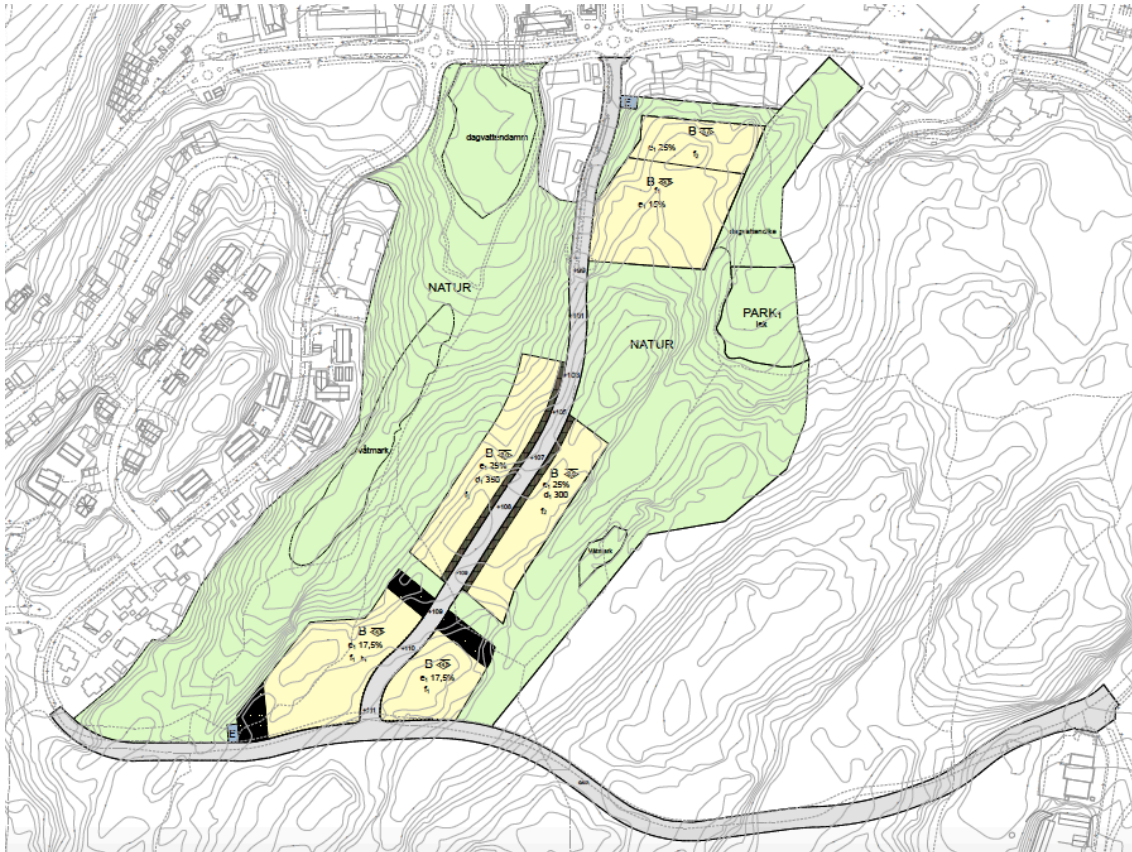
Fem av arterna är rödlistade eller upptagna i Fågeldirektivets bilaga 1. En av dessa, grönsångare (NT), har ett revir som når in i ett område som planeras för bebyggelse. Det finns lämpliga miljöer i närområdet som gör att den ekologiska funktionen bedöms upprätthållas för arten. Även för de naturvårdsarter som rapporterats från omgivningarna, men ej kunnat konstateras i inventeringen, är det främst naturmarken som är en potentiell livsmiljö.

Föreslagna skyddsåtgärder

- För att inte utlösa punkt 1 och 2 i 4a§ artskyddsförordningen görs bedömningen att inga arbeten som riskerar att döda fåglar, ägg och ungar eller förstöra fåglars bon får genomföras under deras häckningsperiod 15 mars – 31 juli.
- Punkt 4 i 4a§ artskyddsförordningen bedöms inte utlösas under förutsättning att den planlagda naturmarken sköts på ett adekvat sätt. Det innebär att högstammig granskog i sydöstra delen sparas (grönsångarrevir), att äldre träd sparas samt att man bibehåller eller ökar mängden äldre lövträd i området i övrigt.
- **Föreslagna habitatförbättrade åtgärder**
- Naturmarken bör skötas på ett sätt så att det på sikt blir fler äldre träd, en dominans av lövskog (utom där det idag är äldre barrskog), mer död ved och fler hålträd. Det är positivt om skogen är varierad med både öppna gläntor, fristående lövträd och tätare snår och dungar.
- I ytorna som exploateras är det positivt om det planteras träd och buskar, gärna inhemska och bärande arter, som kan användas av fåglar som skydd, boplats och för födosök.
- Uppsättning av 10–20 småfågelholkar kan gynna hålhäckande arter.

Uppdrag

Naturcentrum AB har på uppdrag av Alingsås kommun gjort en artskyddsutredning av förekommande fåglar i ett 13 hektar stort område i stadsskogen i södra delen av Alingsås tätort. Utredningen kompletterar en fågelinventering som utfördes på våren 2023 och ska utgöra underlag vid detaljplanering för bostäder.

Figur 1. Planområde. Gröna områden planeras som naturmark/parkmark medan gula områden planeras för bebyggelse.

Bakgrund

Tidigare har en naturvärdesinventering utförts i planområdet 2019 (Alfsdotter och Bergil 2019) och 2020 gjordes en kompletterande artskyddsutredning (Alfsdotter 2020). En skrivbordsutredning för fåglar och fladdermöss gjordes 2022 (Litsgård 2022).

Den 17 januari 2023 förelade Länsstyrelsen med stöd av 12 kap. 6 § Alingsås kommun att vidta ytterligare försiktighetsåtgärder till skydd för naturmiljön i planområdet, för fåglar enligt följande:

- "Ytterligare utredningar om fladdermöss och fåglar behövs. Utredningarna ska svara på om/vilka fladdermus- eller fågelarter som förlorar områden för fortplantning och vila, och om arterna kan tillgodose sina behov i närområdet, eller om det behövs anpassningar eller skyddsåtgärder för att tillgodose arternas behov."

En fågelinventering har gjorts under våren 2023 (Kullingsjö 2023) och den här utredningen svarar på hur inventeringsresultatet kan relateras till artskyddsförordningen. Syftet med artskyddsutredningen är att bedöma risken för att artskyddet utlöses i och med detaljplanens genomförande och att i första hand föreslå anpassningar och åtgärder för att undvika att arterna påverkas negativt.

Artskyddsförordningen

Det svenska artskyddet regleras främst genom Artskyddsförordningen där både svenska fridlysningsregler och EU-lagstiftning har införlivats tillsammans med internationella överenskommelser. Under senare år har en förändrad praxis och tillämpning av EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv lett till en stor osäkerhet kring hur dessa bestämmelser ska tillämpas, i synnerhet för fåglar och andra arter som omfattas av Artskyddsförordningens 4 §.

Nedan visas ett utdrag med de nya bestämmelserna gällande fridlysning av fåglar, vilket beslutades den 16 juni 2022 och trädde i kraft den 1 oktober samma år.

Bestämmelserna gäller samtliga fågelarter. I kommentarerna till de nya bestämmelserna nämns dock nationellt rödlistade och minskande arter samt sådana som är upptagna i fågeldirektivets bilaga 1 som exempel på arter där populationsnivån inte kan anses vara tillfredsställande.

Senare domar har även fastställt att en negativ påverkan på en arts livsmiljö kan innebära en störning enligt den 4:e punkten, vilket i praktiken kan innebära att livsmiljöer är skyddade gällande vissa arter med högre krav på sin livsmiljö (Mark- och miljööverdomstolen 2022).

Fridlysning av fåglar

4 § Det är förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningsperiod, om inte störningen saknar betydelse för att
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) återupprätta populationen till den nivån.

Sammantagen bedömning

Detaljplanens påverkan

Den planerade exploateringen bedöms påverka fåglar i huvudsak genom förlust och fragmentering av livsmiljöer. De delar som planeras för bebyggelse hyser dock en ganska art- och individfattig fågelfauna jämfört med de delar som kommer att sparas som naturmark.

Fåglar kan också påverkas genom en ökad grad av störningar och mänsklig närvaro i planområdet och dess närmaste omgivningar. En ökad predation och störning kan komma att orsakas av husdjur som katter och hundar. Även avverkningar och högljudda arbeten såsom markarbeten kan påverka fåglar negativt under byggfasen, särskilt om detta genomförs under häckningstid. Stora delar av planområdet sparas som naturmark och beroende på hur de delarna utformas och sköts kan de på sikt bli bättre livsmiljöer för många arter, till exempel sådana som gynnas av lövskog eller skapade våtmarker.

Detaljplanen kan bidra till kumulativa effekter tillsammans med andra detaljplaner i närheten, det vill säga att även om den här detaljplanen har liten påverkan på den lokala fågelfaunan så kan många detaljplaner tillsammans ha en stor effekt.

Kontinuerlig ekologisk funktion (KEF)

Flertalet av de påträffade fågelarterna har krav på sin livsmiljö som kan uppfyllas av vardagslandskapet i stort. Det rör sig om fåglar som häckar i vanligt förekommande miljöer såsom yngre skogsmiljöer och trädgårdar. För dessa arter är den borttagna arealen försumbar jämfört med de lämpliga livsmiljöer som finns i kringliggande landskap och den kontinuerliga ekologiska funktionen bedöms upprätthållas trots att detaljplaneområdet tas i anspråk.

Andra arter har högre krav på sin miljö. Av de fem rödlistade arterna som noterades i inventeringen är det spillkråka och grönsångare som bedöms ha något högre krav på sin miljö.

- Spillkråkan noterades inte i själva planområdet. Den har stora revir och de delar som kommer att exploateras bedöms inte vara av någon avgörande betydelse för arten.
- Ett grönsångarrevir går troligen in delvis i mark som planeras för exploatering. I det här fallet finns det dock ett större område med lämplig häckningsmiljö öster om planområdet (naturvärdesobjekt 7 i naturvärdesinventeringen), vilket gör att den kontinuerliga ekologiska funktionen ändå kan anses upprätthållas.

Ytterligare naturvårdsarter har observerats i närområdet, men noterades inte under inventeringen. De bedöms inte häcka i planområdet 2023 och de delar som planeras för exploatering är som regel inte några bra häckningsmiljöer för dessa arter. Läs mer om bedömningen för respektive art under rubriken artvisa bedömningar nedan.

Behov av skyddsåtgärder

För att inte utlösa punkt 1 och 2 i 4a§ artskyddsförordningen görs bedömningen att inga arbeten som riskerar att döda fåglar, ägg och ungar eller förstöra fåglars bon får genomföras under deras häckningsperiod 15 mars – 31 juli. Detta innefattar avverkning och markarbeten samt eventuella andra arbeten som kan innebära en påtaglig störning.

Punkt 4 i 4a§ artskyddsförordningen bedöms inte utlösas under förutsättning att de delar som planläggs som naturmark sköts på ett adekvat sätt. Det innebär att högstammig gran-skog i sydöstra delen sparas (grönsångarrevir), att äldre träd sparas samt att man bibehåller eller ökar mängden äldre lövträd i området i övrigt.

Förslag på ytterligare habitatförbättrade åtgärder

- Naturmarken bör skötas på ett sätt så att det på sikt blir fler äldre träd, en dominans av lövskog (utom där det idag är äldre barrskog), mer död ved och fler hålträd. Det är positivt om skogen är varierad med både öppna gläntor, fristående lövträd och tätare snår och dungar.
- I ytorna som exploateras är det positivt om det planteras träd och buskar, gärna inhemska och bärande arter, som kan användas som skydd, boplatser och för födosök.
- Uppsättning av 10–20 småfågelholkar kan gynna hålhäckande arter.

Svartvit flugsnappare och grönsångare fotograferade vid fågelinventeringen våren 2023.

Artvisa bedömningar

För relevanta fågelarter följer här en redogörelse för om de riskerar förlora häckningsområde, hur förutsättningarna är i omgivande mark och om det behövs anpassningar eller åtgärder för att tillgodose arternas behov. Följande fågelarter redogörs för:

- Naturvårdsarter som noterades i planområdet under inventeringen. Som naturvårdsarter har här betraktats rödlistade arter, arter som är upptagna i fågeldirektivets bilaga 1 eller är prioriterade arter i skogsvårdslagen.
- Övriga fågelarter som observerades i de delar av planområdet som ska exploateras.
- Naturvårdsarter som observerats i närområdet, men som inte noterades under inventeringen.

Naturvårdsarter som noterades i inventeringen

Vid fågelinventeringen våren 2023 noterades fem naturvårdsarter (Tabell 1).

Tabell 1. Naturvårdsarter som observerades vid fågelinventeringen våren 2023. Siffrorna i tabellen anger antal individer som sågs vid respektive besök.

Art	Rödlistekategori	Fågeldirektivets Bilaga 1									Kommentar
			04-apr	26-apr	14-maj	23-maj	01-juni	Totalsumma	Maxantal	Uppskattat antal revir	
Kråka	NT		2	4				6	4	?	Häckar antagligen utanför planområdet
Svartvit flugsnappare	NT				2	4	3	9	4	4	
Grönsångare	NT				1	3	3	7	3	2-3	
Björktrast	NT		1	1				2	1	1	
Spillkråka	NT	§	1					1	1	?	Häckar antagligen utanför planområdet

Grönsångare

Status: Grönsångare är rödlistad som nära hotad (NT). Den lever främst i högstammig lövskog men kan förekomma även i granskog. Boet byggs på marken. Populationen i Sverige har minskat under senare år (därför rödlistningen) och uppskattades 2018 till 167 000 par (fåglar i Sverige 2022). De senaste fem åren finns 697 observationer av arten i Alingsås kommun på artportalen, varav en handfull i angränsande delar av Stadsskogen.

Förekomst i området: Arten noterades i granskog i sydöstra delen av planområdet (som flest 3 sjungande fåglar). Flertalet observationer var på mark som ska sparas som naturmark; endast vid ett tillfälle hördes en sjungande individ från mark som planeras för bebyggelse.

Förutsättningar i närområdet: Liknande skogar finns österut i angränsande delar av stadsskogen, så arten har goda förutsättningar att finnas kvar i närområdet.

Påverkan: Då arten huvudsakligen observerats i ett område som planeras som naturmark bedöms eventuell påverkan på arten vara liten, men delar av ett revir påverkas troligen av planerad exploatering. I takt med att skogen blir äldre i naturområdena kan arten på sikt sprida sig till fler ställen i planområdet. Då arten häckar på marken kan det finnas en ökad risk för predation från katter och hundar.

Åtgärder: Lämna skogen orörd i sydöstra delen (där det är naturmark) och undvik avverkning under häckningstid i angränsande delar (som planeras för byggnation). Det är positivt för arten om delar av naturmarken utvecklas till en högstammig lövskog.

Spillkråka

Status: Spillkråka är rödlistad som nära hotad (NT), listad i bilaga 1 till fågeldirektivet och en prioriterad art i skogsvårdslagen. Den trivs bäst i naturskogsartad skog och har minskat i antal till följd av skogsbruket. Den förekommer dock, om än i lägre tätheter, även i brukade skogar. Favoritfödan är hästmyror. I landet finns cirka 24 000 par av arten (fåglar i Sverige 2022). I Alingsås kommun finns cirka 1300 observationer av arten de senaste fem åren, varav en handfull i angränsande delar av Stadsskogen.

Förekomst i området: En spillkråka hördes ropa österifrån, utanför inventeringsområdet, vid besöket 4 april. Det är osannolikt att arten häckade i inventeringsområdet 2023, med tanke på att den inte noterades vid fler tillfällen. Arten har stora revir och besöker troligen området ibland för födosök. I en asp finns ett större hål som möjligen kan vara efter spillkråka. Hålet har börjat valla igen, vilket tyder på att det är några år gammalt, men det kan innebära att arten har häckat i planområdet.

Förutsättningar i närområdet: Liknande skogar, med bättre kvalitet, finns i angränsande delar av stadsskogen, så arten har goda förutsättningar att finnas kvar i närområdet.

Påverkan: Påverkan bedöms vara liten på arten. En del äldre tallar finns i delar som ska exploateras, främst längst i norr, vilka skulle kunna vara potentiella boträd. Under förutsättning att naturområdena sköts så att det finns kvar äldre aspar och tallar, finns det möjlighet för spillkråkan att hitta lämpliga träd att häcka i framöver.

Åtgärder: Spara äldre aspar och tallar som kan användas för att hacka ut bohål i.

Svartvit flugsnappare

Status: Svartvit flugsnappare är rödlistad som nära hotad (NT) till följd av en minskning av populationen, men är fortfarande en mycket vanlig fågel med uppskattningsvis 1,1 miljoner par i landet (fåglar i Sverige 2022). I Alingsås kommun finns drygt 1200 rapporter de senaste fem åren, varav många inne i Alingsås tätort.

Förekomst i området: Fyra par bedöms häcka i området, främst i delar med mycket lövträd.

Förutsättningar i närområdet: Svartvit flugsnappare trivs i lummiga trädgårdar och lövskogar och det bedöms finnas gott om miljöer för arten i närområdet.

Påverkan: Arten observerades i de områden som planeras som naturmark och bedöms inte påverkas negativt av den planerade byggnationen.

Åtgärder: Gynna lövträd på naturmarken och låt träden bli gamla och få håligheter. Svartvit flugsnappare kan också gynnas av att man sätter upp holkar.

Björktrast

Status: Björktrast är rödlistad som nära hotad (NT). Den trivs i skogar, bryn, parker och trädgårdar. Artens population har minskat kraftigt, men det beräknas fortfarande finnas 594 000 par i Sverige (fåglar i Sverige 2022). I Alingsås kommun finns nästan 2000 rapporter de senaste fem åren, men många av dessa rör flyttande eller övervintrande fåglar snarare än häckfåglar.

Förekomst i området: Ett par bedöms häcka i östra kanten av planområdet, i område som planeras som naturmark.

Förutsättningar i närområdet: Björktrast häckar i många olika miljöer som skogsmarker, buskmarker, trädgårdar och parker. Det finns med andra ord goda förutsättningar för arten i närområdet.

Påverkan: Arten observerades i planerad naturmark och bedöms inte påverkas nämnvärt av byggnationen. Björktrast är också en art som ofta häckar i människans närhet.

Åtgärder: Inga särskilda åtgärder krävs, men det är positivt om naturmarken sköts så att man får variationsrik skog.

Kråka

Status: Kråka är rödlistad som nära hotad (NT). Den häckar i träd, ofta i anslutning till jordbrukslandskap eller tätorter. Den har minskat kraftigt under de senaste decennierna och bedöms nu förekomma med 145 000 par i Sverige (fåglar i Sverige 2022). I Alingsås kommun har arten observerats drygt 2000 gånger de senaste fem åren, varav många gånger i Alingsås tätort.

Förekomst i området: Arten observerades med som flest fyra individer. Troligen häckar den väster eller norr om planområdet.

Förutsättningar i närområdet: Kråkan häckar i träd, ofta i anslutning till bebyggelse eller jordbruksmark. Då arten trivs i tätorter bedöms det finnas goda förutsättningar för arten i närområdet.

Påverkan: Arten bedöms inte påverkas i någon stor utsträckning av planen. Den häckar i dagsläget troligen utanför planområdet och det finns rikligt med lämpliga träd för bobygge på marken som sparas som naturmark.

Åtgärder: Inga särskilda åtgärder bedöms krävas för kråka.

Övriga fåglar som noterats i mark som planeras för exploatering

Vid inventeringen våren 2023 noterades femton arter som inte är naturvårdsarter vid något tillfälle i de delar av planområdet som planeras för bebyggelse (Tabell 2).

Tabell 2. Övriga fågelarter som observerades vid fågelinventeringen våren 2023 i delar som planeras för exploatering. Antalet observationer för arterna gäller dock hela området.

Art	04-apr	26-apr	14-maj	23-maj	01-juni	Totalsumma	Maxantal	Uppskattat antal revir	Kommentar
Lövsångare		6	12	17	16	51	17	17	Huvudsakligen i naturmarken
Blåmes	9	14	7	3	3	36	14	12	Huvudsakligen i naturmarken
Talgoxe	11	8	9	6	4	38	11	12	Huvudsakligen i naturmarken
Grönsiska	3	6	2	3		14	6	3	Flertalet observationer i mark som ska bebyggas.
Gärdsmyg	6	4	2	2	2	16	6	6	Huvudsakligen i naturmarken
Koltrast	6	4	6	5	5	26	6	8	Cirka hälften i mark som ska bebyggas
Rödhake	3	6	1	1	1	12	6	6	Huvudsakligen i naturmarken
Svarthätta		4	2	4	6	16	6	6	Huvudsakligen i naturmarken
Bofink	5	3	3	1	2	14	5	5	Ett par i område som planeras för bebyggelse
Gransångare		3	4	2	5	14	5	4	Huvudsakligen i naturmarken
Kungsfågel	4	4	1	2	2	13	4	4	Ett par i mark som ska bebyggas
Större hackspett	4	2	1	1	1	9	4	2	Ett bebott bo hittat i sydöstra planområdet. Flera hanar inbegripna i revirstrider i april, delvis i mark som ska bebyggas.
Nötskrika	1		2	2	2	7	2	?	Flertalet observationer i mark som ska bebyggas.
Trädkrypare	2	1			1	4	2	1	En observation i marks som ska bebyggas
Svartmes	1	1	1			3	1	1	Alla observationer i mark som ska bebyggas

- Lövsångare är Sveriges vanligaste fågel och den vanligaste i fågelinventeringen. Endast en handfull observationer är från delar som planeras för byggnation. Då arten är så vanlig bedöms detaljplanen inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.
- Bofink är Sveriges näst vanligaste fågel. Den häckar med cirka fem par i planområdet varav ett par i ett område som planeras för bebyggelse. Då arten är så vanlig bedöms detaljplanen inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.

- Blåmes häckar med cirka 12 par i planområdet, men endast två observationer var i områden som planeras för bebyggelse. Arten trivs i människans närhet och detaljplanen bedöms inte påverka arten negativt.
- Gransångare häckar med cirka fyra par i planområdet. En observation av arten (vuxna som matade utflugna ungar) var i kanten av ett område som planeras för bostäder. Arten kan häcka i både löv- och barrskog och populationen har ökat kraftigt i södra Sverige under senare år. Detaljplanen bedöms inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.
- Grönsiska bedöms häcka med cirka tre par i planområdet. Dock är flera av observationerna av kringflygande fåglar, vilket gör det svårt att avgöra var de häckar. Alla observationer är i eller alldeles utanför områdena som planeras för bebyggelse. Arten häckar ofta i granskog, men behöver även tillgång till lövträd i närheten för födosök. Det är med andra ord troligt att häckningsområden försvinner för 2–3 par. Det finns dock lämpliga miljöer i angränsande skog och detaljplanen bedöms inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.
- Gärdsmyg häckar med cirka sex par och endast en observation gjordes i ett område som planeras för exploatering, i den södra delen. Med andra ord kan ett av reviren i planområdet försvinna, men då arten är allmän i de sparade områdena och lämpliga miljöer finns även utanför planområdet, så bedöms detaljplanen inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.
- Koltrast bedöms häcka med cirka åtta par i planområdet, varav ungefär hälften är helt eller delvis i områden som planeras för exploatering. Man kan förvänta sig att åtminstone några par försvinner till följd av exploateringen. Då arten är allmän och lämpliga miljöer finns även i kringliggande skogar bedöms detaljplanen inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.
- Kungsfågel häckar med cirka fyra par i planområdet, varav ett är i ett område som planeras för exploatering centralt i planområdet. Då arten är allmän och lämpliga miljöer finns även i kringliggande skogar bedöms detaljplanen inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.
- Nötskrika noterades vid sex tillfällen i planområdet, varav fyra i områden som är planerade för exploatering. De häckar ofta i granar, men gynnas av att det finns ek i närområdet då ekollon är en favoritföda. Det är osäkert i vilken mån arten häckar i planområdet, men det bedöms troligt att något par kan häcka i de områden som planeras för exploatering. Lämpliga miljöer för arten finns i kringliggande skogar och detaljplanen bedöms inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.
- Rödhake är en av Sveriges vanligaste fåglar och bedöms häcka med cirka sex par i planområdet. Endast en observation av arten var i ett område som planeras för exploatering. Då arten är vanlig och huvuddelen av förekomsten finns i delar som ska

sparas som naturmark bedöms detaljplanen inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.

- Större hackspett häckar med minst ett par, troligen flera, i planområdet. Ett bohål med ungar noterades i sydöstra kanten, men på våren sågs åtminstone tre hannar i revirstrider i planområdets norra del. Arten nyttjar både barrskog och lövskog. Exploateringen tar bort en miljö som hackspetten använder och det är möjligt att det kan innebära att något par försvinner eller att kvarvarande par får sämre häckningsframgång. Då arten är vanlig och det finns lämpliga miljöer även i närområdet bedöms detaljplanen inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå. Arten är också en nyckelart, då den hackar ut bohål som sedan kan användas av andra arter. Om antalet par av arten minskar kan det med andra ord leda till färre bohål för andra arter.
- Svarthätta noterades med cirka sex par i inventeringen. Endast två av sexton observationer gjordes i områden som planeras för exploatering, en i nordöstra delen och en i sydvästra delen. Då arten är vanlig och huvuddelen av förekomsten finns i delar som ska sparas som naturmark bedöms detaljplanen inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.
- Svartmes bedöms häcka med ett par i planområdet och det är i ett område som planeras för exploatering. Det är en art som framför allt häckar i granskog och det är troligt att arten försvinner från planområdet om detaljplanen genomförs. Det är dock en allmän fågel och lämpliga miljöer finns i området öster om planområdet, vilket innebär att detaljplanen inte påverkar artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.
- Talgoxe bedöms häcka med cirka 12 par i inventeringsområdet, varav några är i eller nära områden som planeras för bebyggelse. Man kan förvänta sig att några par försvinner vid en exploatering. Då arten är vanlig och huvuddelen av förekomsten finns i delar som ska sparas som naturmark bedöms detaljplanen inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.
- Taltrast bedöms häcka med cirka sex par i planområdet, endast två observationer av tretton var i ett område som planeras för bebyggelse. Då arten är vanlig och huvuddelen av förekomsten finns i delar som ska sparas som naturmark bedöms detaljplanen inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.
- Trädkräpare sågs födosöka på tre platser i planområdet, varav ett i ett område som planeras för exploatering. Arten kan häcka i både barrskog och lövskog och det är möjligt att detaljplanen medför att ett par försvinner eller får sämre häckningsframgång. Då arten är vanlig och lämpliga miljöer finns även utanför planområdet bedöms detaljplanen inte påverka artens möjligheter att finnas kvar på en tillfredställande nivå.

Större hackspett vid bo i sydöstra delen av planområdet. Arten är en nyckelart, då den hackar ut hål som kan användas av andra arter.

Naturvårdsarter som rapporterats från närområdet

Tretton naturvårdsarter finns registrerade på artportalen inom cirka 500 meter från planområdet (Tabell 3).

Tabell 3. Naturvårdsarter i omgivningarna som inte noterades i inventeringen (utsökning från artportalen 1998–2023 inom cirka 500 meter från planområdet). Under naturvårdskategori redovisas rödlistekategori (NT, VU, EN, CR), om arten är upptagen Fågeldirektivets bilaga 1 (§) eller är en prioriterad art i skogsvårdslagen (PS).

Art	Antal	Naturvårdskategori
Grönfink	27	EN
Gulspurv	12	NT
Gröngöling	6	PS
Rödvingetrast	6	NT
Hussvala	4	VU
Mindre hackspett	3	NT, PS
Duvhök	1	NT
Entita	1	NT, PS
Göktyta	1	PS
Nötkråka	1	PS, NT
Orre	1	§, PS
Tornseglare	1	EN, PS
Ärtsångare	1	NT

Grönfink

Grönfink är rödlistad som starkt hotad (EN) på grund av en sjukdom som slagit ut stora delar av beståndet. Den trivs i många olika miljöer, ofta i anslutning till mänsklig bebyggelse, vilket innebär att det finns rikligt med lämpliga miljöer i närområdet.

Förutsättningar i planområdet: Planområdet är en potentiell häckningsmiljö, men då det inte är brist på lämpliga häckningsmiljöer som orsakat att arten minskat bedöms förlust av lämplig häckningsmiljö inom planområdet ha liten betydelse för arten. De lämpligaste miljöerna finns i de delar som har planlagts som naturmark.

Gulspurv

Gulspurv är rödlistad som nära hotad (NT). Den förekommer främst i jordbrukslandskap, men kan också finnas på hyggen och i ledningsgator. Fynden i närområdet är huvudsakligen från vinterhalvåret.

Förutsättningar i planområdet: Planområdet bedöms ha liten betydelse för arten.

Gröngöling

Gröngöling är en prioriterad art enligt skogsvårdslagen och tidigare rödlistad. Artens population har minskat men stabiliserats på en lägre nivå. Den trivs i varierade jordbrukslandskap med betesmarker och lövdungar och äter framför allt myror. Det finns flera observationer av arten alldeles norr om planområdet (kan eventuellt vara även från planområdet) och rikligt av observationer från lövmarker västerut mot Mjörn och från Nollhagaviken.

Förutsättningar i planområdet: Västra delen av området bedöms vara en potentiell livsmiljö för arten då marken är relativt öppen och det finns rikligt med lövträd. Den delen kommer att sparas som naturmark. De delar som planlagts för bostäder bedöms ha liten betydelse för arten. Gröngöling häckar sannolikt inte i planområdet, men besöker det troligen för födosök emellanåt.

Rödvingetrast

Rödvingetrast är rödlistad som nära hotad (NT), till följd av att populationen minskat. Arten är ganska sällsynt som häckfågel i sydvästra Sverige, men passerar under flyttning och då kan sjungande individer höras. Det finns dock observationer av sjungande individer alldeles norr om planområdet från maj och juni som torde kunna röra häckande fåglar.

Förutsättningar i planområdet: Rödvingetrast föredrar lite fuktigare skog, vilket gör att de delar som planeras för bostäder bedöms ha liten betydelse för arten.

Hussvala

Hussvala är rödlistad som sårbar (VU) på grund av kraftigt minskande population. Den har vanligtvis bon på byggnader och födosöker efter flygande insekter.

Förutsättningar i planområdet: Området används troligen då och då för födosök av arten, men bedöms inte ha någon stor betydelse för arten. Bäst förutsättningar för födosök bedöms dessutom finnas över de fuktigare områden som sparas som naturmark.

Mindre hackspett

Mindre hackspett är rödlistad som nära hotad (NT) och en prioriterad art enligt skogsvårdslagen. Den lever i lövskogsmiljöer och kräver stora områden att födosöka i (en tumregel är att den kräver 40 hektar lämplig lövskog inom ett 100 hektar stort område under häckningstid). Den noterades inte i inventeringen trots att arten eftersöktes särskilt. Det finns ett par observationer alldeles norr om planområdet och rikligt med observationer i ett större närområde (till exempel Lövekulle, Bryngenäs och Nalhaga) där det finns rikligt med bra biotoper (lövskogar, ekhagar med mera).

Förutsättningar i planområdet: Det är osannolikt att arten skulle häcka i planområdet 2023, men den häckar i omgivningarna och planområdet besöks troligen ibland för födosök. Det finns också träd som kan användas för att hacka ut bohål i. Dessa miljöer ligger huvudsakligen i de områden som sparas som naturmark, vilket gör att detaljplanen bedöms ha liten påverkan på arten.

Duvhök

Duvhök är rödlistad som nära hotad till följd av att artens population har minskat. Den häckar framför allt i äldre skogar och födosöker över stora områden.

Förutsättningar i planområdet: Det är osannolikt att arten har sitt bo i inventeringsområdet, men det kan ingå i ett födosöksområde som besöks då och då. Planområdet bedöms ha liten betydelse för arten.

Entita

Entita är rödlistad som nära hotad (NT) och en prioriterad art i skogsvårdslagen. Den häckar främst i lövdominerade skogar. Det är miljöer som finns i området och arten har särskilt eftersökts i området utan att den har hittats. Den har en liknande fyndbild som mindre hackspett med enstaka observationer alldeles norr om planområdet, men med många observationer i lövmarkerna mot Mjörn och uppåt Nalhaga.

Förutsättningar i planområdet: Arten tycks inte häcka i planområdet 2023, men det finns lämpliga miljöer. Då det är rikligt med blåmesar, talgoxar och svartvita flugsnappare i planområdet är det troligt att det är konkurrens om bohålor med dessa som gör att entitan inte häckar. De lämpligaste miljöerna för arten sparas som naturmark. Påverkan på arten bedöms vara liten.

Göktyta

Göktyta är en prioriterad art i skogsvårdslagen. En observation av en sjungande individ från 2023 finns alldeles nordväst om inventeringsområdet och det finns spridda observationer på lite längre avstånd och betydligt fler på norra sidan av Alingsås. Arten trivs i mosaikartade lövmiljöer med inslag av betesmarker och lever främst av marklevande myror.

Förutsättningar i planområdet: Västra delen av planområdet med öppna områden och stort lövinslag är en möjlig häckningsbiotop för arten. Då den delen kommer att sparas som naturmark har detaljplanen liten betydelse för arten.

Nötkråka

Nötkråka är rödlistad som nära hotad (NT) (gäller den tjocknäbbade underarten, vilket är den som normalt häckar i södra Sverige). Den lever främst av hasselnötter, men häckar i granar. Det finns observationer av arten i närområdet, men de flesta fynd är från höst eller vinter och bara enstaka från häcktid.

Förutsättningar i planområdet: Planområdet bedöms inte ha någon betydelse för arten i dagsläget. Det finns granskog i planområdet där arten skulle kunna häcka men ingenting tyder på att den gör det. Det finns även inslag av ung hassel som på sikt skulle kunna bli en födoresurs för arten när den blir äldre.

Orre

Orre är upptagen i fågeldirektivets bilaga 1 och en prioriterad art i skogsvårdslagen. Det finns en observation av en orrhöna i stadsskogen från 2006, men i övrigt saknas observationer i närområdet.

Förutsättningar i planområdet: Planområdet bedöms sakna betydelse för arten.

Tornseglare

Tornseglare är rödlistad som starkt hotad (EN) till följd av en kraftig minskning av populationsstorleken. Arten häckar ofta i hus, till exempel under takpannor.

Förutsättningar i planområdet: Området används troligen då och då för födosök, men bedöms ha liten betydelse för arten. Bäst förutsättningar för födosök bedöms dessutom finnas över de fuktigare områden som sparas som naturmark.

Ärtsångare

Status: Ärtsångare är rödlistad som nära hotad (NT) till följd av en kraftig populationsminskning.

Förutsättningar i planområdet: Det är förvånande att arten inte noterats under inventeringen, då de lövrika miljöerna är lämpliga för arten. Då dessa miljöer huvudsakligen kommer finnas kvar, bedöms åtgärderna sakna betydelse för arten.

Referenser

Publikationer

- Alfsdotter, T. & Bergil, C. 2019. Naturvärdesinventering i detaljplaneområdet Stadsskogen etapp 4 och 5. Melica.
- Alfsdotter, T. 2020. Artskyddsutredning i detaljplaneområdet Stadsskogen etapp 4. Melica.
- Kullingsjö, O. 2023. Fågelinventering, Stadsskogen Alingsås. Naturcentrum AB i PDF-rapport till Alingsås kommun.
- Litsgård, F. 2022. Skrivbordsstudie om fågel och fladdermöss. Utredning inom ramen för detaljplanering Stadsskogen, etapp 4. Alingsås kommun. Norconsult.
- Ottosson, U., Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S. & Tjernberg, M. 2012. Fåglarna I Sverige –antal och förekomst. SOF, Halmstad.
- Naturvårdsverket 2012. Undersökningstyp. Fåglar, revirkartering, generell metod. Version 1:1, 2012-06-21.
- SLU ArtDatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU ArtDatabanken, Uppsala.
- Wirdheim, A. & Green, M. 2022. Sveriges fåglar 2022. – BirdLife Sverige – Sveriges Ornitologiska Förening, Halmstad.

Internetbaserade källor

www.artfakta.se

www.artportalen.se